

Zakład Historii Kultury Fizycznej i Olimpizmu
Akademii Wychowania Fizycznego
Józefa Piłsudskiego w Warszawie
Stowarzyszenie „Wspólnota Polska” Oddział Warszawski

SPORT POLONIJNY W CZORAJ I DZIŚ

Regionu Jankowi

Redakcja naukowa:

Jerzy Chelmecki

Michał Wysocki

Prace zbiorowe, z wywrotami

na emble

23.X.2005.

Warszawa 2005

Sport polski na Białorusi i jego tradycje

Jedną z najliczniejszych ekip przyjeżdżających od 1991 r. na Igrzyska Polonijne, stanowi reprezentacja Polaków z Białorusi. Sport polski w tym kraju ma swoje tradycje sięgające czasów międzywojennych, gdy tereny te należały do II RP¹.

Kultura fizyczna na tym obszarze w latach 1918-39 rozwijała się głównie w ośrodkach miejskich: w Lidzie, Pińsku, Wołkowysku a przede wszystkim w Grodnie i Brześciu. W tym ostatnim mieście działały w trzydziestych latach dwa rywalizujące ze sobą kluby: „Pogoń” i „Ruch”. Brzeska „Pogoń” była klubem masowym, zrzeszającym (w 1938) nawet 700 członków mogących uprawiać sport w 9 dyscyplinach. „Ruch” klubem robotniczym, zrzeszającym głównie miłośników piłki nożnej.

Piłkarskie mecze derbowe brzeskich rywali ściągały na stadion tłumy². Od 1937 r. spotkania takie rozgrywano na nowo wybudowanym kompleksie sportowym, który funkcjonuje po dziś dzień. Jego budowę inspirowali ówcześni działacze „Pogoni” I „Ruch” (w 1937) i „Pogoń” (1938) awansowały do gier eliminacyjnych o I ligę.

Znakomicie wypadli też w marcu 1939 r. koszykarze „Pogoni” dochodząc do finałowych rozgrywek o MP. Choć przegrali z „Polonią”, AZS Lwów i KPW Poznań, to nieznaczne porażki z tak utytułowanymi zespołami nie przyniosły koszykarzom brzeskim wstydu. Rywalem na Polesiu dla Brześcia był Pińsk, posiadający liczący się w Polsce WKS „Kotwica”.

Największe polskie sportowe tradycje, spośród miast dzisiejszej Białorusi ma Grodno. Sport, w tym liczącym przed wojną 60 tys. mieszkańców mieście, rozwijał się od początków lat dwudziestych XX w. W 1920 r. powstał grodzieński „Sokół”. Pięć lat później zrzeszał ok. 70 osób, uprawiających gimnastykę i lekkoatletykę. Większy wpływ na popularzację sportu w Grodnie miały tamtejsze kluby wojskowe, a podstawowy mi dyscyplinami uprawianymi były: piłka nożna, lekkoatletyka i pływanie³. Inne sporty (np. tenis) uprawiano w KS „Cresovia”. Od początku lat dwudziestych działały też kluby żydowskie: „Makabi” i „Hasmonea”. Magnesem przyciągającym publiczność był przyjazd markowej drużyny z centralnej Polski czy z Wilna. Przy takiej okazji jednak, okazywało się, jaka jest różnica poziomów pomiędzy sportowcami grodzień-

Prezydent RP Stanisław Wojciechowski wśród członków Gniazda „Sokola” Nowogródek
1924 rok. (Fot. Zbiory Danuta Kolesińska-Damska)

¹ Były to tereny województw: Poleskiego, Nowogrodzkiego, część wschodnia Białostockiego i Wileńskiego.
² W 1937 r. górą był „Ruch”, klub kolejarzy, który walczył (także bez powodzenia) o I ligę. Z okręgu poleskie go o I ligę bezskutecznie walczyły jeszcze zespoły: „Kotwica” Pińsk (1935) i „Ognisko” Pińsk (1939), oraz drużyny wojskowe, które dały początek „Pogoni” Brześć: WKS 4 ds panc. (1932 i 1933), WKS 82 pp. (1929 i 1930 i 1931). Dane na podstawie przedwojennej prasy sportowej: „Przegląd Sportowy”, „Stadion”, „Raz dwa, trzy”.

³ Dwie pierwsze dyscypliny były domeną WKS 81 pp i WKS 76 pp. Sporty wodne stały się specjalnością wspólnego dla wszystkich grodzieńskich garnizonów WKS „Niemen”.

kiej rywalizacji krajowej grodnianie odpadali już w fazie wstępnej. Jeszcze w 1931 r. z raportu wojskowego o wyszkoleniu fizycznym poborowych z Grodna i okolic dowiadujemy się: „Rekruci pochodzący z okolicznych wsi i miasteczek przedstawiają się jako element wyrobienia fizycznego bardzo słabo, element, który prócz znikomego procentu, nic wspólnego ze sportem nie miał”⁵.

Pomimo braku spektakularnych wyników, sport w Grodnie stawał się coraz popularniejszy. Dziennikarze donosili: „Zawody piłki nożnej liczą bardzo wielu zwolenników w Grodnie” a „WKS Grodno czyni stałe postępy”. Miejscowa prasa, w coraz większym stopniu interesowała się sportem⁶. W propagandzie sportu pomogły też związki ogólnokrajowe, organizując np. Wyciąg Kolarski Dookoła Polski, którego poszczególne etapy wiodły przez: Grodno, Lidę, Indurę, Wołkowsk, Brześć. W 1922 r. z tych samych powodów, w mieście E. Orzeszkowej zorganizowano Zlot Okręgowy „Sokoła”, a niedługo po tym Dowództwo Okregu Korpusu III w Grodnie zaopatrzyło „Sokół” w sprzęt sportowy i pomogło w kształceniu instruktorów WF⁸.

Od końca lat dwudziestych sport w Grodnie było coraz bardziej masowy i różnorodny. W „Cresovii” uprawiano 7 dyscyplin⁹, a wychowankiem klubu był sławny później lekkoatleta, trener i działacz Witold Gierutto.

W mieście tym działał również popularny wśród żydowskiej społeczności Grodna klub „Makabi”, potrafiący zorganizować w 1934 r. „Święto Sportowe Makabi” z udziałem aż 800 zawodników¹⁰.

Swoją pozycję podniosły kluby wojskowe, które w kwietniu 1934 r. połączyły się w jeden o nazwie: WKS Grodno¹¹. Klub zaczął odnosić sukcesy, dystansując „Cresovię” i „Makabi”¹², a piłkarze do wybuchu wojny byli najlepsi w Okregu Białostockim, kwalifikując się do gier o awans do I ligi¹³. W 1935 po dobrych występach, kwalifika-

⁴ Najlepsze wyniki mężczyzn zawodów lekkoatletycznych w 1923 r.: w dal 5,17, na 800 m. 2,24, wznwyż 147 Dane z „Dziennik Kresowy” 1923, 08.08 s. 4.

⁵ CAW: PUWFIPW, I.300.69.133. *Sprawozdanie z prac wojska z Samodzielnego Dywizjonu art. p. lot.*

⁶ „Dziennik Kresowy” 1923, 08.06 s. 4. Gazeta ta publikowała cykl porad dotyczących uprawiania poszczególnych dyscyplin a nawet informacje: *Jak powinien wyglądać klub sportowy.*

⁷ Wyciąg z 1931 r. Trasa od IV etapu do VII prowadziła od Grodna do Brześcia przez min. Raduń, Indurę Skidel, Brzostowiec.

⁸ Pawluczuk Zdzisław: *TG Sokół na północno-wschodnim Podlasiu* [w:] *Z dziejów TG Sokół w Polsce*, Rzeszów 2002, s. 153.

⁹ Tenis, piłkę nożną, lekkoatletykę, gry sportowe, kajakarstwo, narciarstwo, „Cresovia” – jako pierwsza z drugim grodzieńskim, w 1929 r. zdobyła mistrzostwo Okregu w piłce nożnej

¹⁰ Rokicki Jarosław: *Zydowski ruch sportowy i turystyczny w Polsce w pierwszych poł. XX w.* Uniwersytet Warszawski, 2004. Praca doktorska pod kierunkiem prof. Jerzego Tomaszewskiego, s. 144.

¹¹ Od tego momentu zlechniony klub stał się najliczniejszym nie tylko w Grodnie, ale i w Okregu Białostockim. Zreształ aż 920 członków, którzy mogli uprawiać sport w kilkunastu sekcjach: piłki nożnej, gier sportowych, kolarskiej, narciarskiej, hokejowej, strzeleckiej, wioślarstwej, turystycznej, szermierczej, lekkoatletycznej, żeglarskiej i bokserskiej.

¹² CAW: PUWFIPW -300.69.148. Tam też pochwalna opinia o klubie, wyrażona przez dowódcę III OK. gen. Franciszka Kleberga z marca 1936 r.

¹³ Wyjątkiem był rok 1935, gdy do gier kwalifikacyjnych awansowała KS „Warmia” Grajewo. WKS Grodno w grach kwalifikacyjnych nie odegrała większej roli, przeważnie wysoko przegrywając ze „Śmigłym” Wilno, np. w 1934: 0-6 i 0-12 lub w 1939: 0-5 i 0-9.

ską „Skra” 25:18 sprawiło, że byli bliscy sukcesu, lecz w kolejnym meczu ulegli faworytowi – stołecznej „Polonii” 7:3:27. Dobry poziom reprezentowali bokserzy i wioślarze, których wyniki podawała prasa ogólnopolska.

Na początku lat trzydziestych w Grodnie działało też kilka nowych klubów: F „Lechia”, RKS „Słońce”, KPW, „Strzelec” oraz żydowskie: „Kraft” i „Jutznia”.

W położonej o 100 km od Grodna 20 tysięcznej Lidzie sport zaczął się rozwijać początkowo lat dwudziestych. W 1921 z inicjatywy mir Mariana Kobyleckiego powstała przy jednostce wojskowej WKS, a dwa lata później Żydowski KS i „Strzelec”. Lidzianie przy jednostce mieli swój stadion z bieżnią lekkoatletyczną¹⁴. Inną dyscyplinę futbol, preferował „Sokół” założony w 1924. Z okazji świąt narodowych towarzyszyło, organizowało parady z orkiestrą i pokazami gimnastycznymi. W 1927 taki polski odbył się na tamtejszym zamku Giedymina, a lokalna prasa donosiła, że cieszył wielkim powodzeniem¹⁵. Lidzki „Sokół” popularyzował kulturę fizyczną, aczkolwiek sukcesów sportowych nie osiągnął¹⁶.

Większy wpływ na sportowy rozwój lidzian, miały kluby założone w latach trzydziestych i posiadające drużyny piłkarskie: WKS, „Strzelec” i Polijny KS, a wsi ludności żydowskiej – „Makabi”. Kluby te grały w „A” i „B” klasie Okregu Wileńskiego, ale nigdy nie odegrały większej roli. Jeśli już były dostrzegane przez centralną prasę sportową, to krytycznie oceniane, tak jak np. w 1934 r.: „PKS Lida, zdradził skłonności do przyswojenia raz widzianych trików piłkarskich. Nie przeszedłszy jednak odpowiedniego szlifu, drużyna ta pozostanie niegroźnym przeciwnikiem”¹⁷.

Prognoza ta sprawdziła się i dwa lata przed wybuchem wojny PKS spadł, ale w jego miejsce awansowała inna lidzka drużyna KS „Parkowianka”. Środowiska sportowe Lidzian zaktywizowały wówczas swoją działalność, co wiązało się także z wybudowaniem stadionu miejskiego¹⁸. Lidzianie duże nadzieje pokładali w nowozałożonym wspólnym dla wszystkich jednostek wojskowych WKS „Rubleż”. W 1939 r. w 30 tysięcznym wówczas mieście istniało aż 8 klubów sportowych, co budziło uznanie i na 5 tygodni przed wybuchem wojny dziennikarz donosił: „Lida staje się prądującym ośrodkiem wychowania fizycznego na Wileńszczyźnie”¹⁹.

W Wołkowsku działał od początku lat dwudziestych „Sokół”, KS „Przyszłość WKS i „Makabi”, a na najpopularniejsze zawody futbolowe czy bokserskie przyje-

¹⁴ „Stadion” 1926, nr. 42, s. 15.

¹⁵ „Kurier Lidzki” 1927, 10.03, nr. 20, s. 4.

¹⁶ Pod koniec lat dwudziestych towarzyszyło to mimowolnie, stało się bohaterem afery. Pewien oszust pojął się za działacza lidzkiego „Sokoła” skutecznie od ludzi, „wyłudził w ohydny sposób pieniądze”, rzekł „na rozwój organizacji”. Lokalne gazety kilkakrotnie zamieszczały ostrzeżenia przed tym nacągaczem „rier Lidzki” 1927, 11.28, nr. 26 s. 3 i 12. 12. s. 3.

¹⁷ Raz, dwa trzy” 1934, 08.25...

¹⁸ „Parkowianka” w 1939 niespodziewanie zdobyła wicemistrzostwo Okregu Wileńskiego. Do najsilniejszych drużyn „B” klasy należał „Strzelec” Lida, cieszący się dużą popularnością miejscowych. Bywało i tak, że sympatia kibiców lidzkich oblawała się w niepożądany sposób, jak np. w meczu „Strzelec” z WKS „Litwa” w 1939 r. Gdy gospodarze zaczęli przegrywać 1:2, na trybunach doszło do awantur i w 60 minucie „woli nieaktownego zachowania się publiczności” mecz został przerwany.

¹⁹ „Start” 1939, 07.24, s. 3.

dziło nawet 1500 osób²⁰. Kluby organizowały biegi narodowe, pokazy gimnastyczne, turnieje tenisowe, zawody lekkoatletyczne i strzeleckie²¹.

W Nowogrodzku prekursorem sportu był „Sokół”, który w 1925 liczył ponad 80 druhów.²² Klubem sportowym mniejszości żydowskiej było „Makabi” istniejące już w 1924. Nowogrodzki „Sokół” i „Makabi”, służyły dwóm różnym narodowościom, ale gdy przyszło reprezentować miasto w meczu piłkarskim ze „Strzelcem” Lida, potrafiły się zjednoczyć. Połączone drużyny „Sokoła” i „Makabi” w 1938 nie sprostały jednak lidzkiemu zespołowi przegrywając 3:7²³.

Przed wybuchem II wojny światowej istniała już na omawianym terenie cała sieć sportowych organizacji. Sport w kresowych miastach stawał się czymś zrozumiałym i popularnym. Niestety ten korzystny rozwój przerwała wojna.

Zmiały demograficzne, jakie tu zaszły były ogromne. Zginęła ludność żydowska, a Polacy na tym obszarze, po wywózkach i repatriacji, zaczęli stanowić mniejszość. Mniejszość, która przez następnych kilkadziesiąt lat władzy radzieckiej była wynarodowiana.

Nadzieje ok. 400 tysięcznej grupy Polaków, zamieszkujących zachodnią część Białoruskiej SRR, odżyły w czasach „Pierestrojki”. Technika umożliwiała odbieranie w terenach przygranicznych (do ok. 35 km w głąb) Polskiej TV, a ułatwienia pasportowe umożliwiały kontakt z macierzą. Z nadziejami przyjęto powołanie Republiki Białoruskiej w 1992, zwłaszcza, że nowe systemy prawne i otwarcie Białorusi na świat sprzyjało łączności z dawną ojczyzną. Zaczęła się odbudowa polskich organizacji, także tych sportowych.

Od 1991 jedną z najliczniejszych ekip na Igrzyskach Polonijnych, stanowią Polacy z Białorusi.

Po powstaniu Republiki Białorusi w 1992 r. pierwszą formalnie funkcjonującą drużyną polskich sportowców, byli piłkarze „Polonii” Grodno. Działalność ich była jednak efemeryczna i po kilku miesiącach jej żywot skończył się samorozwiązaniem. Dłużej istniał KS „Batory” Grodno, założony w końcu 1992 r. Szybko jednak okazało się, że klub prowadzi działalność jedynie okazjonalną, intensyfikując swą pracę przed Igrzyskami Polonijnymi. Nie mając cech trwałych, klub w 1995 r. zaprzestał działalności²⁴.

W czerwcu 1997 r. z inicjatywy Mieczysława Jaskiewicza powstał w Grodnie Polski Klub Sportowy „Sokół”. Początkowo klub działał w oparciu o polską szkołę i specjalizował się w koszykówce i siatkówce. W tym samym roku podczas Igrzysk Polonijnych w Lublinie, Mieczysław Jaskiewicz i Kazimierz Sawko postanowili by zorganizować regularne polskie rozgrywki dla młodzieży polskiej w Białorusi. Zgodnie z tym postanowieniem już jesienią 1997 r. zorganizowano w Grodnie w turnieju drużyn polonijnych w koszykówce. Zachęceni powodzeniem turnieju, przedstawiciele 4 startujących

ośrodków: Eugeniusz Ufan z Lidy, Mieczysław Jaskiewicz z Grodna, Władysław Czupretto z Wołkowyska, postanowili sformalizować swoją działalność. Wykorzystano fakt, że klub „Sokół” w miśi statutu, mógł mieć swoje oddziały także w innych miastach Białorusi. W 1998 r. działało już 7 klubów. Do istnych: „Sokół” Lida, „Sokół” Wołkowysk, „Polonia” Indura, „Sokół” Brześć i naczo „Sokół” Grodno doszły: „Polonia” Nowogrodek z trenerami: Aleksandrem kowskim i Henrykiem Kołodko, PKS Sopoćklinie z trenerem: Czesławem Zaborow i „Sokół” Obuchowo pod kierunkiem trenerskim Leszka Giedrojcia.

Kluby te współtworzyły Polską Ligę Koszykówki i Siatkówki. Rozgrywki prowa no kilka razy do roku w formie turniejów. Brały w nich udział zawodnicy 12-16-letni. Zawyczał miejsce zawodów była Polska Szkoła w Grodnie lub Wołkowysku²⁵. lepsze 4 drużyny rozgrywały dodatkowo turnieje finałowe w grudniu.

Waznym wydarzeniem była wizyta delegacji działaczy sportowych w Warszawie w maju 1999 r. Wówczas to nawiązano kontakty sportowe z AZS Uniwersytetu szawski. Od tego momentu sportowcy akademicy współpracują z Polonią białoruską w urządzaniu imprez sportowych²⁶. Wzornując się na analogicznych imprezach organizowanych przez akademików z Warszawy, PKS „Sokół”, połączył finałowe rozgrywki ligi koszykówki i siatkówki z uroczystością opłatkową. W ten sposób co nie, począwszy od grudnia 1999 odbywają się zjazdy polskich sportowców z Białorusi, mający charakter sportowo-świąteczny. Bierze w nich udział każdorazowo ok. 50 sportowców i działaczy, wśród nich drużyny grające w finałach i działacze pozostali klubów.

Podobnym wydarzeniem jest „Bal Sokoła” odbywany w Lidzie w Domu Polskim lutego 2000. Impreza ta, odbywająca się z reguły w karnawale, jest okazją nie tylko towarzyskiego spotkania środowiska sportowego, ale i do wymiany poglądów i ustalenia terminarza sportowego. „Bal Sokoła” wzorowany jest na podobnej imprezie organizowanej przez lidzian w 1928²⁷. Podczas balu najlepsze ekipy są nagradzane charami i dyplomami. Od 2001 bezpośrednio przed balem odbywa się „Bieg Sokoła” (1 milę), którego trasą wiedzie przyległymi do Domu Polskiego ulicami miasta. Pociąg dla młodych sportowców była wizyta pierwszoligowych koszykarzy „Polonii” z Warszawy w Grodnie w 2002. Basketballiści popularnego klubu z Warszawy zaprezentowali grodzieńskim „Sokolom” kilka koszykarskich zagran, by potem obejrzeć mecz z „Sokół” Lida – „Sokół” Grodno. Od tego momentu stożeczna „Polonia” opiekuje się poszczególnymi klubami na Białorusi, szczególnie tymi o nazwie „Polonia”²⁸.

Najpomysłniejszym dla rozwoju drużyn sportowych związanych z „Sokolami” dzielnym był rok 2003, gdy w Polskiej Lidze Koszykówki i Siatkówki startowało

²⁰ Szkoła w Grodnie powstała w 1996, w Wołkowysku w 1999. Obie szkoły wybudowane zostały ze środków stowarzyszenia „Wspolnota Polska”.

²¹ Po dwóch latach do działaczy AZS UW dołączyli inni organizatorzy sportu tworząc przy Oddziale Władz Wschodniej Polskiej, Akademickie Koło Sportowe. Zreszta ono tych wszystkich, którzy chcą współpracować ze sportowymi organizacjami polonijnymi na Białorusi.

²² „Kurier Lidzki” 1928, 02. 13, nr. 6 s. 6. Miejscem, gdzie „Sokoły” lidzkie bawiły się przeszło 75 lat temu „Ognisko Kolejowe na stacji Lida”.

²³ Krótkie sprawozdanie z tej wizyty zamieścił miesięcznik „Polonia Ogień”, nr. 13. 2002. styczeń, s. 19

²⁰ Rokicki Jarosław: *Żydowski ...* op. cit., s. 724.

²¹ „Tygodnik Wołkowyski”, maj 1929, nr. 2.

²² Pawluczuk Zdzisław: *TG Sokół ...* op. cit., s. 152.

²³ „Start” 1938, 08. 04, nr. 1 s. 5.

²⁴ „Głos nad Niemną” 2001. 12. 07, s. 4.

dużym. Były to: „Sokół” Grodno, „Sokół” Wołkowyjski, „Polonia” Nowogródek, „Ogniński” Stonim, „Polonia” Indura, „Sokół” Oszmiana, „Polonia” Naćza, „Traugutt” Swiśtocz, „Sokół” Brześć, „Sokół” Lida, „Sokół” Widzy. KS Rachowicze, PKS Nowodziatowo, „Sokół” Obuchowo. W tym też roku rozegrano też turniej dla starszych roczników i dla działaczy.

Od 2000 r. działające PKS „Sokoła” wydają w nakładzie 100-200 egzemplarzy „Biuletyn Informacyjny Polskich Klubów Sportowych”, w którym zamieszczane są aktualne tabele i terminarze spotkań²⁹. Pojedyncze informacje o działalności klubów zamieszczał „Głos znad Niemna”.

Przezelem „Sokoła” Grodno, działającego od 2001 r. przy Polskiej Macierzy Szkolnej jest w dalszym ciągu Mieczysław Jaskiewicz. Głównymi działaczami: Eugeniusz Ulan, Irena Abłowska, Ewa i Igor Kaśko (z Lidy), Sergiusz Brzozowski i Jerzy Czupretto (z Wołkowyjska), Leszek Giedrońc (Obuchowo), Bolesław Dłuzyk (Brześć), Bernard Pakulnicki (Nieszwierz), Zbigniew Kamiński (Oszmiana). Kluby te zakładają, że poprzez sport promować będą polską kulturę i pielęgnować polskie tradycje. Choć z oczywistych powodów dominują w nich Polacy, to nie są to wbrew pozorom organizacje jednonarodowe. Wśród członków Polskich Klubów Sportowych znajdziemy: Białorusinów, Rosjan i Ukraińców, a wszystkich łączy chęć poznania polskich obyczajów i języka³⁰. Aby pomóc w tym, z klubami współpracują nauczycielki języka polskiego, czynnie włączając się także do prac organizacyjnych. Takimi osobami są: Tatiana Zdziarska i Żanna Andziulewicz, Helena Gaładamowicz i Olga Narbutt. Poszczególne zawodnicy biorą udział w wyjazdach do kraju przodków, przy czym za kryterium bierze się nie tylko osiągnięcia sportowe, ale znajomość kultury i języka polskiego. Szczególnie pomocna jest działalność organizatorów tych obozów sportowych: Urzędu Miasta w Pruszkowie, Wspólnoty Polskiej w Rzeszowie, Urzędu Miasta Dobigniew, Wspólnoty Polskiej Siedlce, Urzędu Gminy w Grodzisku Mazowieckim.

W 2001 r. w Grodnie staraniem Dymitra Karola reaktywowano KS „Batory”. We współpracy z klubem wyróżnił się Aleksander Bezubow. Klub działał pod auspicjami Związku Polaków na Białorusi i koncentrował się głównie na piłce nożnej, lekkoatletyce, a także w sportach zimowych. Podobnie jak w latach poprzednich prowadził działalność okazjonalną. Zorganizowane przez „Batorego” mini turnieje piłkarskie cieszyły się dużym poparciem „Głosu znad Niemna”, a w sprawozdaniach z Igrzysk Polonijnych osiągnięcia KS „Batory” znajdowały się na pierwszymi stronach, nawet wtedy jeśli ich wartość była wątpliwa³¹. W 2003 r. powołano do życia Polonijny Klub Sportowy „Pogoń” Brześć, zajmujący się piłką nożną. Drużyna w latach 2004-2005 brała udział w turnieju piłki nożnej 5-osobowej w Brześciu, dwukrotnie dochodząc do fina-

²⁹ Poszczególne numery *Biuletynu* znajdują się w Oddziale Dokumentacji Życia Społecznego Biblioteki Uniwersytetu Warszawskiego.

³⁰ Takim przykładem zawodnika „nie-Polaka” w „Sokole” Grodno był Aleksander Kudriawcew, od trzech lat koszykarz pierwszoligowego AZS-Koszalin. W wywiadach radiowych czy telewizyjnych z dumą wypowiadał się o swej przynależności do polskiego „Sokoła” w Grodnie.

³¹ „Głos znad Niemna” 2003, 08.08, nr. 32 podaje w składzie KS „Batory” zawodników, którzy reprezentowali „Sokoła” Grodno i Lida.

tu, a także w turniejach organizowanych przez nieodległe, przygraniczne polskie miasta. Kierownictwo nad klubem sprawuje Władysław Lukiewicz³².

Kluby, nie mając swoich obiektów sportowych, korzystają z uprzejmości miejscowych szkół (zwłaszcza polskiej szkoły w Grodnie i Wołkowyjsku). Żaden z wymienionych klubów sportowych nie otrzymuje wsparcia od miejscowych władz. Działalność finansowana jest z datków własnych członków lub pomocy strony polskiej, głównie Wspólnoty Polskiej i Fundacji Pomocy Polakom na Wschodzie. Najczęściej wsparcie z Polski jest niewystarczające, czasem nieskorzystywane i nie do końca przemyślane. Dofinansuje się np. budowę boisk sportowych nie dbając o to by już istniejące Polskie Kluby Sportowe mogły z nich korzystać. W listopadzie 2002 r. PKOl zorganizował w grodzkiej Szkole „Spotkanie założycielskie Polonijno-Skolnych Klubów Olimpijczyka”. Z tej okazji obecny był Jerzy Kulej i przedstawiciel fundacji „Sepel Polonia”. Nie zauważono jednak, że tego właśnie dnia naznaczono dużo wcześniejsze spotkania Polskiej Ligi Koszykówki, na których drużyna złożyła z uczniów Szkoły Polskiej w Grodnie (ku ich wielkiemu żalowi) być oczywiście i mogła.

Coraz większym problemem w ostatnich latach wydają się być zawitości pracobiorców, które hamują rozwój sportowych organizacji polonijnych. Wzmaga się izolacjonizm Białorusi ograniczając swobodną wymianę sportową, a faktyczne wieszenie w maju 2005 „Głosu znad Niemna” i głęboka nieufność władz wobec Związku Polaków na Białorusi, z pewnością utrudni swobodne funkcjonowanie stowarzyszeń i klubów polonijnych, w tym także sportowych.

³² „Głos znad Niemna” 2005, 03.11, nr. 10, s. 14.